HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זו דברי רבי שמעון. דאמר בפרק בתרא דתמורה (דף נב.) קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה (א): **דתנן ר' שמעון אומר כו'.** ומדאמר רבי שמעון קדשי בדק הבית לא היו מכלל דקדא בקדשי מזבח כתיב והכא מוקה בצבע מוס מעיקרא דנפדה אע"ג דקדשי מזבח (ב) וממאי דתנא דמתני' סבירא ליה קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה שלריכין שיהו חיין בשעת פדייה כדכתיב (ג) והעמיד את הבהמה לפני הכהן ואח"כ והעריך אותה מדקתני סיפא גבי קדש הקדשים את (ד) מומן דלגבי קדשי למזבח מקדישין תמימים (ה): **אבל חמרים.** לאו הכי רבנן דפליגי עליה דר' שמעון בפס' תמורה (נב.) דתסתם אמרינן לדברי הכל בעל מוס מעיקרו לא היה בכלל העמדה והערכה אלא תנא דבי לוי הוא: **אפי' חיה.** דאינה ראויה למזבח: **הרי נמי דאם מפו יפדו.** דבבעל מוס מעיקרא מודו (ו): **רב.** דלא מוקי מתניתין כרבנן סבירא ליה כריש לקיש דאמר התם (נב:) לרבנן קדשי בדק הבית כו' הילכך לא מיתוקמא מתני' כולה כרבנן: **דקסבר בסיפא.** דמתניתין אם מתו יקברו (ז) דקדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה: **א"כ.** דטעמא דמתני' משום אילה דקדשים לכלבים הוא: **ניתני אם נעשו עריפה יקברו.** דמשמע אע"ג דמצי למיעבד בהו העמדה והערכה יקברו דואיל ולא חזו אלא לכלבים ומדנקט מתו ש"מ טעמא משום העמדה (ח) והערכה (ולא) כר' יוחנן דאמר התם לרבנן אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית היו בכלל ומיתוקמא סיפא דמתני' כרבנן וריש"א נמי מיתוקמא כדילהו דבבעל מוס מעיקרו כולהו מודו ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: **לבי.** כלבי ואיל ומוקמינא בסיפרי (ט) דבפסולי המוקדשין שנפדו הכתוב מדבר: **מה לבי ואיל פטורין מן הבכורה.** דבקרן ולאנך כתיב (י): **ולא אוציא את המתנות.** ולקמן פריך מאי אולמיה דמתנות מבכורה: **לבי ואיל פטורין מן המתנות.** דכתיב במתנות (יא) אם שור או אם שה: **ומ"ש.** מתנות דלא נפקי מקרא קמא: ומתרץ **אוציא את הבכורה שאינה שוה בכל.** שאינה נוהגת בנקבות בזכרים: **לבי ואיל.** אין אותו ואת בנו נוהג בלבי ואיל דכתיב (יב) שור או שה: **א"ל למאי מדמית ליה.** לפסולי המוקדשין דתיפטרינהו מאותו ואת בנו: אותו ואת בנו נוהג בחולין ובמוקדשין כדמפרש בשמיטת חולין (דף עח.): **א"ה גבי חלבו נמי.** אמאי אינטריך אף למיסר תיפוק לי דאסור דלמאי מדמית להו כיון דאמרת אע"ג דאיתקוש לבי ואיל לא נפקי מתורת קדשים: **אף ונא אותו ואת בנו.** ומסתברא דהיקשא למיפטר מבכורה ומתנות אתיא ואף למיסר חלבו ואותו ואת בנו דהשתא מדמינן להו לקדשים גמורין דאי אמרינן איפכא לא מדמינן להו לא לקדשים ולא לחולין: **רק אם דמו.** בבכור בעל מוס כתיב: **אהני היקישא. ואהני קרא.** דכתיב את חלבו לא תאכל. אהני היקישא מכרת (ויקרא ז) כי כל אוכל חלב וגו' ואהני קרא למיקס עליה בלאו דלא מיסייה לגמרי דהכי אפקיה כו': **והא תנא.** דבריית דלעיל מפיק חלבו מאף ורבא היכי מצי למימר דאף לאותו ואת בנו אתא: **אינו לא נאמר כו'.** דאם לא מצינא לאפוקי מהכא: רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת (דברים יב) ואוקימנא (ספרי ראה יב טו) בפסולי המוקדשין לאחר פדיונן: **איכא**

מה צבי ואיל פטורין מן הבכורה ומן המתנות כו'. בשמעתין משמע דאי לא כתב אף הוה דרשינן נמי מה לבי ואיל אין אותו ואת בנו נוהג בו ואחלבו מותר ולעיל בסוף פ"ק (דף יב.) דרשינן נמי מה לבי ואיל אין פודין אף פסולי המוקדשין אין פודין ותימה מנלן כל הנך דרשות דתנא לבי ואיל כתובין וכולהו לריכי כדמפרש לקמן פרק פסולי המוקדשין (דף נג.) (ז) וי"ל דהתם נמי מפרש חד לבכורה ומתנות והיינו כדמפרש הכא חד מלבי ואיל ומיהו עוד מפרש התם (ח) (חד לבכורה) חד לכדרבי יצחק ורבי אושעיא כמו שמפרש ר"ת המרביע והמנהיג שור של פסולי המוקדשין לוקה גוף אחד הן ועשאן הכתוב שני גופים והיינו מלבי ואיל דחד שור דפסולי המוקדשין עשאן הכתוב כשני גופים וכשמנהיגו לבדו כאילו מנהיג לבי ואיל ביחד וחייב משום כלאים ואידך חד לכדר' עקיבא דמתיר אפי' לעובד כוכבים או לכדרבי אלעזר הקפד פ' שני דחולין (דף כח.) מה פסולי המוקדשין טעונים שחיטה אף לבי ואיל כן ומנלי לחודיה הוה ידעינן איל דמלבי ילפינן כל חיה (ט) ואידך לכדרב מרי דמה לבי ואיל דאין פודין וחלבו מותר ואותו ואת בנו דבעי למידרש בסמוך אי לאו אף היינו מלבי ואיל דדרשינן מיניה בכורה ומתנות דמשמע שרוצה ליתן להם דין חיה (י) ואי כתיב אף לחייב על חלבה ואותו ואת בנו כדמפרש בין לחולין מדמית ליה בין לקדשים מדמית להו ובסמוך דקאמר וולדן וחלבן היכי דמי אי דאיעבר ואתיילד אחר פדיונן ולד לבי ואיל הוא לאו יתורא איכא אלא ממילא פשיטא ליה דהוי כוליה לבי ואיל: **אי מה לבי ואיל אין אותו ואת בנו נוהג בו.** לא מצי למיפרך מה לבי ואיל טעון כסוי אף פסולי המוקדשין כן דבהליא דרשינן פ' כיסוי הדם (חולין דף פד.) גבי פסולי המוקדשין על הארץ תשפכנו כמים מה כו': **רק את דמו לא תאכל.** אמי קרא גבי בכור כתיב והרבה תימה דלא מייתי רק (יא) את הדם לא תאכל דכתיב גבי שאר פסולי המוקדשים ואין להקשות דלילמא איצטריך למחמר לאוין האמורין בדם דמפרשי פ"ק דכריתות (דף ד:) דהא טובא לאוין כתיבי יותר מה' חד בויקרא וחד בנו את אהרן ותני בתחרי מות וד' בראה הרי ז' בר מהאי דבכור ושמא דריש להו (יב) למילתא אחריתי: **ואהני קרא** למיקס עליה בלאו. וא"ת אדרבה כיון (יג) דמהדריה הקרא הדר לגמרי אף מכרת כדתניא לקמן גבי פסולי המוקדשין הגוזז והעובד בהם קופג אדרבעים ולא אמר איתקוש לבי ואיל ומפקינא לגמרי מלאו וכי כתיב תזבח ולא גיזה איסורא בעלמא אלא (יג) אמר אהדריה לאיסוריה (יד) ולריך לאחלק ומהיא דהגוזז והעובד בהם נמי קשה (ד) על מה שפי' טעמא (טו) ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו כגון גיעולי עובדי כוכבים דהשתא כי איסתרי טעם לפגם כמו נבלה מסרחת וכי הדר אסר גיעולי עובדי כוכבים במדין איסורא בעלמא איכא לאיסורא לכדפרישית: מה

מה מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל"י:

בה מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הל"ח עוש"ע יו"ד סי' סד סעיף ל:

בו ג מיי' פי"ב מהל' שחיטה הלכה ח עוש"ע יו"ד סי' מו סעי' ז:

בז ד מיי' שם הלכה ב:

שיטה מקובצת

(א) אי מה צבי ואיל חלבן וכו'. ק"ל אמאי לא פריך אי מה צבי ואיל (ב) חלבן מותר וכו' וכ"ת ה"נ והא תנן במתני' וולדן וחלבן אסור וצ"ל דלא הוה מצי לשנויי כדשינן לקמן ואולי דגרסי חלבן (ג) ומחלבו קא פריך מיהו קשיא לן דהא קאמר בתר הכי דכי כתיב כרת באוכל וכו' ומשמע דחלבן גרסי'. גליון תוס' חיצוניות: (ב) דת"ר תוהא ולא גיזה וכו'. וה"ה לעבודה נמי דממעטינן מהאי קרא דשניהם שרים. תוספות חיצוניות: (ג) בשר ולא חלב. הקשה ר"ן דהא בת"כ בפ' שמיני דריש דחלב פסולי המוקדשין אסור ממפריסי הפרסה טמא ואין לומר דהא דקאמר הכא ולא חלב היינו לחלוב דוקא אסור כמו לגזזו דאסור ואפ"ה גיזה שרייא הן לחלוב אסור וחחלב שרי אי לאו דת"כ דהא בחולין שרי ש"מ דמקרא דהכא דריש אסור בחלב גופיה וי"ל דבת"כ איצטריך עיקר קרא לתמור' פסולי המוקדשין ובת"כ פ' שמיני פ"י. גליון תוס' חיצוניות: (ד) וי"ל דהתם מיניה בכורה ומתנות דמשמע שרוצה ליתן להם דין חיה (ה) ואי כתיב אף לחייב על חלבה ואותו ואת בנו כדמפרש בין לחולין מדמית ליה בין לקדשים מדמית להו ובסמוך דקאמר וולדן וחלבן היכי דמי אי דאיעבר ואתיילד אחר פדיונן ולד לבי ואיל הוא לאו יתורא איכא אלא ממילא פשיטא ליה דהוי כוליה לבי ואיל: **אי** מה לבי ואיל אין אותו ואת בנו נוהג בו. לא מצי למיפרך מה לבי ואיל טעון כסוי אף פסולי המוקדשין כן דבהליא דרשינן פ' כיסוי הדם (חולין דף פד.) גבי פסולי המוקדשין על הארץ תשפכנו כמים מה כו': **רק את דמו לא תאכל.** אמי קרא גבי בכור כתיב והרבה תימה דלא מייתי רק (ו) את הדם לא תאכל דכתיב גבי שאר פסולי המוקדשים ואין להקשות דלילמא איצטריך למחמר לאוין האמורין בדם דמפרשי פ"ק דכריתות (דף ד:) דהא טובא לאוין כתיבי יותר מה' חד בויקרא וחד בנו אהרן ותני בתחרי מות וד' בראה הרי ז' בר מהאי דבכור ושמא דריש להו (ז) למילתא אחריתי: **ואהני** קרא למיקס עליה בלאו. וא"ת אדרבה כיון (ח) דמהדריה הקרא הדר לגמרי אף מכרת כדתניא לקמן גבי פסולי המוקדשין הגוזז והעובד בהם קופג אדרבעים ולא אמר איתקוש לבי ואיל ומפקינא לגמרי מלאו וכי כתיב תזבח ולא גיזה איסורא בעלמא אלא (ח) אמר אהדריה לאיסוריה (ט) ולריך לאחלק ומהיא דהגוזז והעובד בהם נמי קשה (ד) על מה שפי' טעמא (ט) ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו כגון גיעולי עובדי כוכבים דהשתא כי איסתרי טעם לפגם כמו נבלה מסרחת וכי הדר אסר גיעולי עובדי כוכבים במדין איסורא בעלמא איכא לאיסורא לכדפרישית: מה

בח מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הל"ט עוש"ע יו"ד סי' סד סעיף ל:

בט מיי' פ"ב מהל' שחיטה הלכה ט עוש"ע יו"ד סי' מו סעי' ז:

בי מיי' שם הלכה ג:

(ג) כ"ל אלא בו שלא נקבה. (ד) נראה דר"ל דגרסי' אלא בשני קמלין.

רבינו גרשום (המשך)

דת"ר. אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל מה צבי פטור מן הבכורה דכתיב בבקר ובצאן הזכר תקדיש וגו' ולא מצבי: אף פסולי המוקדשין פטורין. דפרשה זו מיירי בפסולי המוקדשין דכתיב הטמא והטהור דאע"ג דפסולי המוקדשין ניתנו כיון דקדם הקדישן למומן עדיין יש להן קדושה ופטורין מן הבכורה הואיל וקדשו קדושת הגוף קודם שהומומו: אוציא אני את הבכורה. שיפטרו מן הבכורה ולא אוציא את המתנות אלא יתחייבו במתנות: ומאי שנא. דלפטרו מבכורה ולחייבו במתנות אילימא משום דבכורה קילא דאינה שוה בכל שאין בכור אלא זכר אבל מתנות נוהגות בין בנקבות בין בזכרים דת"ל איל להכי כתיב איל דפטור דכתיב אם שור ואם שה ונתן לכהן וכו': ת"ל אף. מיעט פסולי המוקדשין שחלבן אסור: א"ל למאי קא מדמית להו אי פטרת להו מבכורה ומתנות אם שור ואם שה ונתן לכהן וכו': ת"ל אף. מיעט פסולי המוקדשין שחלבן אסור: א"ל למאי קא מדמית להו אי פטרת להו מבכורה ומתנות קא מדמית להו לקדשין גמורין וכי קא מחייבת להו בבכורה ומתנות היכא דקדם מום קבוע להקדישן קא מדמית להו לחולין גמורין. אבל אי פטרת להו מאותו ואת בנו לא מדמית להו לא לקדשים ולא לחולין: אי הכי. חלבו נמי לא ליצטריך אף למעוטי נמי דלימא נמי למאי מדמית להו: א"ל (ז) אבייי וראי לאו מילתא היא דאמרי למאי מדמית להו כו'. אלא הכי יכול למימר כי היכי דאמרת אך ולא חלבן הכי נמי אימא אך ולא אותו ואת בנו: אלא. מאי דמו דאסר הכא ודאי לא אסר אלא חלבו: אהני היקישא. דאיתקוש פסולי המוקדשין לצבי ואיל למעוטי חלבן מן כרת כי היכי דאחלב צבי ואיל ליכא כרת: ואהני קרא. רק את דמו לא תאכל למיקס עליה בלאו בעלמא ולא בכרת: לחכי. כתיב חלבו בלשון דמו לומר לך מה דמו דצבי בכרת אף חלב פסולי המוקדשין בכרת: והא תנא

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל"י:

כה ב מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הל"ח עוש"ע יו"ד סי' סד סעיף ל:

כו ג מיי' פי"ב מהל' שחיטה הלכה ח עוש"ע יו"ד סי' מו סעי' ז:

כז ד מיי' שם הלכה ב:

תורה אור השלם

1. רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשֶׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר בִּבְרַכַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ הַטְּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֻנּוּ כִּצְבִי וְכָאַיָּל: דברים יב טו
2. רַק אֶת דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים טו כג
3. כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיְיָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זו דברי ר"ש וכו' והערכה דתמן ר"ש וכו' לא היו בכלל מכלל דקדא וכו' אע"ג דקדשי מזבח נינהו הס"ד ש"מ אלא מ"מ אבל חכמים ד"ה קדשי מיה וד"ה הכי נמי וד"ה רב דלא מוקי וכו' כרבנן דתמני' בסיפא וכו' מתו יקברו אלמא דקדשי וכו' העמדה והערכה הס"ד ואח"כ מ"מ מדתמני' סיפא גבי קדש וכו' קדישין במומן הס"ד ואח"כ מ"מ מנאי דתנא דתמני' וכו' והעריך אותה הס"ד ואח"כ מ"מ ג"כ דטעמא דתמני':

מוסף רש"י

דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים. אלא למיתה וטעון קבורה לאחר מיתה (תמורה יז.). **אך חלק.** אכין וקרן ומעוטין (עורבין קח. פסחים ה. שם עא. שבועות יג.). **תזבח.** רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר, בפסולי המוקדשין לאחר פדיונן הכתוב מדבר (לעיל ו:).

רבינו גרשום

זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: אמרי רב. סבר לה כריש לקיש דאמר בסוף מסכת תמורה לרבנן קדשי בדק הבית היו בכלל [העמדה והערכה] קדשי מזבח לא היו: ולא מיתוקמא. הא מתניתין דבכורות כרבנן משום סיפא דקתני אבל קדם הקדישן למומן אם מתו יקברו ואי רבנן כיון דאמרי דקדשי מזבח לא היו אם מתו יפדו איבעי למתני וכו' שמעון מיתוקמא רישא וסיפא דהא אמר קדשי מזבח היו בכלל הילכך כי קדם הקדש למומן יקברו אבל בבעל מום

מעיקרו היינו דקדם מומו להקדשו מודה דנפדה אבל לרבנן זה וזה נפדין מיבעי ליה: אמרי אכתי יכול נמי לאוקומא כרבנן דאמרי קדשי מזבח לא היו דאמאי דהאי דקתני אם מתו יקברו משום דבעי העמדה והערכה להיכא דקדם הקדוש למומן ולא אפשר דמתו: דילמא. לרבנן נמי אע"ג דאמרי קדשי מזבח לא היו משום הכי אמרינן יקברו דאין פודין את הקדשים וכו'. אבל היכא דקדם מומן להקדשן נפדין דלא חשיב כ"כ הקדש: אמרי א"כ. הוא דמשום הכי יקברו דאין פודין לכלבים ליתני אם נעשו טרפה יקברו דמשמע דאע"ג דאכתי הוו חיים ואיפשר להעמידן ולהעריכן אפי' הכי יקברו דאין פודין לכלבים אבל מדמיירי לאחר מיתה אם מתו יקברו ש"מ משום (הכי) דהוו בכלל העמדה והערכה אלא מיתוקמא כר' שמעון ולא רבנן: (ואיבעי' אימא לעולם מיתוקמא נמי כרבנן ורב כר' יוחנן סבירא ליה דאמר בפ' אחרון דתמורה לרבנן אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית היו בכלל ומודין בבעלי מומין מעיקרא. אי הכי זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו איבעי למיתני אין (תני) הכי [נמי]: מנהני מילי. דפסולי המוקדשין שקדם הקדשן למומן מן הבכורה ומתנות:

BEIT HAMIDRASH